

Vztah lokality bydliště a osobnostních rysů Big Five

Vztah mezi fyzickým prostředím a psychologickým nastavením populace je ústředním tématem geografické psychologie, která předpokládá, že distribuce osobnostních rysů v prostoru není náhodná, ale formovaná procesy selektivní migrace a sociálního vlivu (Rentfrow & Jokela, 2016). Základním rámcem pro studium těchto rozdílů je pětifaktorový model osobnosti (Big Five), který definuje strukturu jedince skrze dimenze extravertze, přívětivosti, svědomitosti, negativní emocionality a otevřenosti vůči zkušenosti (John & Srivastava, 1999). Zatímco v zahraniční literatuře bývá urbánní prostředí spojováno s vyšší mírou otevřenosti vůči zkušenosti a rurální oblasti s vyšší přívětivostí či svědomitostí (Rentfrow et al., 2015; Glaeser, 2011), v českém kontextu výzkumy naznačují značnou stabilitu těchto rysů napříč různými demografickými kategoriemi (Hřebíčková, 2011). Moderní adaptace modelu BFI-2 navíc ukazuje, že díky socioekonomické provázanosti se dřívější rozdíly mezi městem a venkovem mohou stírat (Hřebíčková a kol., 2020).

Pro zkoumání vztahu mezi lokalitou a osobností byla využita datová matice reflektující model Big Five. Na jejím základě byla formulována výzkumná otázka, zda se skóry v dimenzích extravertze, přívětivosti, svědomitosti, negativní emocionality a otevřenosti liší u obyvatel města a venkova.

Soubor obsahuje 400 záznamů (199 město, 201 vesnice). Je však nezbytné uvést, že analýza pracuje s daty vygenerovanými modelem umělé inteligence (Gemini, 2026), která se nezakládají na skutečnosti. Text tedy slouží výhradně jako demonstrace statistické metody, nikoliv jako prezentace reálných vědeckých závěrů.

Rozdíly v osobnostním profilu mezi obyvateli měst a vesnic byly zkoumány pomocí vícerozměrné analýzy rozptylu (MANOVA). Vzhledem k tomu, že model obsahuje jeden regresor o dvou úrovních a pět vzájemně korelovaných závislých proměnných, byla využita specifická varianta tohoto testu – Hotellingův T^2 test.

Sledované proměnné:

- **Závislé proměnné:** průměrné skóry dimenzí extraverze, přívětivosti, svědomitosti, neuroticismu a otevřenosti vůči zkušenosti.
- **Regresor (nezávislá proměnná):** lokalita bydliště (1 = město, 2 = vesnice).

Výsledky MANOVA, tedy modelu vícerozměrné analýzy rozptylu, prezentují pomocí Wilksovy lambdy v Tabulce 1. Hodnota Wilksovy lambdy je 0,989, což naznačuje, že mezi skupinami neexistuje téměř žádný rozdíl, přičemž p-hodnota (0,512) značí, že se nejedná o statisticky významný rozdíl. Celkově lze tedy interpretovat, že neexistuje statisticky významný rozdíl mezi skupinami, které jsem testovala, a hodnota éta-kvadrát 0,011 (1,1 % vysvětleného rozptylu) ukazuje, že tento rozdíl má zanedbatelnou velikost efektu.

Tabulka 1: Výsledky multivariačních testů (Wilksova lambda)

Regresor	Wilksova λ	F statistika	p hodnota	Éta-kvadrát (η^2)
Lokalita	0,989	0,85	0,512	0,011

Výsledek testu Hotellingova T^2 je uveden v Tabulce 2 a dle výsledků můžeme potvrdit, že neexistuje statisticky významný rozdíl mezi průměry mezi oběma skupinami a zdá se, že tento rozdíl je náhodný.

Tabulka 2: Výsledek testu Hotellingova T^2

Hotellingovo T^2	F statistika	p hodnota
4,318	0,85	0,512

Pokud se podíváme na Tabulku 3, lze také vidět, že rozdíl mezi obyvateli města a vesnice není statisticky významný na žádné ze sledovaných škál. Nejvýraznější, avšak stále nesignifikantní rozdíl, se projevuje u škály extraverze, kde lidé z vesnice skórují v průměru o něco výše než lidé z města. U ostatních dimenzí jsou průměrné skóry téměř identické.

Tabulka 3: Výsledky univariátních testů a deskriptivní statistiky

Proměnné	Průměr (Město)	Průměr (Vesnice)	t- value	p hodnota	p (Variances)
Extraverze	3,23	3,42	-1,692	0,091	0,451
Přívětivost	3,27	3,27	-0,033	0,974	0,818
Svědomitost	3,49	3,49	-0,000	1,000	0,196
Negativní emocionalita	2,97	2,88	0,766	0,444	0,764
Otevřenost mysli	3,37	3,42	-0,752	0,453	0,150

Pomocí Hotellingova testu jsme tedy zjistili, že lokalita bydliště (město vs. vesnice) nemá statisticky významný vliv na osobnostní profil jedince. Náš výsledek se shoduje s uvedenou studií Hřebíčkové (2011), která potvrzuje stabilitu pětifaktorové struktury osobnosti v českém prostředí nezávisle na demografických faktorech. Ačkoliv zahraniční studie (např. Rentfrow et al., 2015) občas identifikují vyšší otevřenost v urbánních centrech, v tomto případě se tento trend nepotvrdil. Závěrem je nutné připomenout, že analýza byla provedena na syntetických datech (Gemini, 2026) za účelem demonstrace aplikace vícerozměrných statistických metod.

Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=885>.

Literatura

Gemini. (2026). *Large Language Model Response on Personality Data Generation*. Google AI.

Glaeser, E. (2011). *Triumph of the city: How our greatest invention makes us richer, smarter, greener, healthier, and happier*. Penguin Press.

Hřebíčková, M. (2011). *Pětifaktorový model osobnosti (Big Five): Teorie, diagnostika, aplikace*. Grada Publishing.

Hřebíčková, M., Jelínek, M., Blatný, M., Brom, C., Burešová, I., Graf, S., Mejzlíková, T., Vazsonyi, A. T., & Zábrodská, K. (2020). Big Five Inventory-2 (BFI-2): Hierarchický model osobnosti a jeho česká adaptace. *Československá psychologie*, 64(1), 51–68.

John, O. P., & Srivastava, S. (1999). The Big Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. In L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (str. 102–138). Guilford Press.

Rentfrow, P. J., & Jokela, M. (2016). Geographical Psychology: The Spatial Organization of Psychological Phenomena. *Current Directions in Psychological Science*, 25(6), 393–398.

Rentfrow, P. J., Jokela, M., & Lamb, M. E. (2015). Regional personality differences in Great Britain. *PloS one*, 10(3), e0122245.